

Skulder eller bärkraft.

Av Elisabeth Tamm.

Konjunkturbestämd politik

Hagar Olsson:

Drottning Christina och äktenskapet.

Klara Johanson:

Riddarna kring långa bordet.

Kan man begära respekt för en papperslag?

Uttalanden i abortfrågan av advokaterna Ruth Stjernstedt och Margareta Sandberg.

Fantasten, svindlaren och pedagogen.

Av Elsa Björkman-Goldschmidt.

Bokkrönika.

Av Johan Falck.

Vad har hänt?

LANTDAGSVALET I PREUSSEN, med spänning emotsett och förberett med den mest våldsamma valagitation, har medfört en stark maktökning för Hitler och nationalsocialisterna. Från en halv miljon röster 1928 till över åtta miljoner, från 9 mandat i lantdagen till 1691 De förutvarande regeringspartierna, socialdemokrater, center och statsparti ha förlorat sin majoritet, de borgerliga småpartierna äro i stort sett söndermullade och efter-som högerpartierna, nationalsocialisterna och tysknationella trots allt inte kunnat tillkänna sig absolut majoritet — mycket tack vare de senares tillbakagång — inträffat det intressanta, att kommunisterna få sig tilldelad rollen som vägmästare.

Regeringen Braun, om vilken höger-radikaler så illvilligt spådde att den skulle utnyttja sin rätt att sitta tills lantdagen sammanträdde i juni, har årligt tagit konsekvenserna av valutgången, in kallat lantdagen till 24 maj och inlämnat sin avskedsansökan. Brüningspartiet centern och Nationalsocialisterna, som helt nyss så häftigt bekämpade varandra vid rikspresidentvalet, ha båda förklarar sig villiga att upptaga förhandlingar med varandra om koalition!

ENGLANDS FINANSMINISTER NEVILLE CHAMBERLAIN har framlagt en budget, som tydligt och klart markerar Englands övergång till den fullständiga protektionismen. På ett par månader, alltsedan beslutet om tilläggsutlåtarna i februari, har alltså den frihandels tradition förlorat, som England följt under åttio år. Finansministern har föreslagit att fylla en brist i budgeten på 1.7 miljoner pund med inkomster från nya importtullar och en tullförordning har också blivit framlagd, som kommit hären att resa sig på deras huvuden, vilka ännu ha något intresse av att utrikeshandeln mellan England och den övriga världen får fortsätta. De nya tullsatserna skola efterträda den tillfälliga femtioprocentiga tull på vissa varor, som varit avsedd att motverka s. k. onormal

Skulder eller bärkraft

Vad föreslår jordbruksutredningen?

Nya län

Kontantunderstöd

åt konkursmässiga jordbrukare.

Vad är samhällets plikt?

Att övertaga jord, i första hand den som säljes på exekutiv auktion, till samma pris som högsta vid auktionen avgivna anbud.

Att upplåta densamma — med förhandsrätt, beroende på personlig duglighet, för förutvarande innehavare — enligt ny äganderättslag med äfyllig och för ytterlig besittningsrätt på obegränsad tid mot årlig avgäld, på grundval av tomt-rättens och äborättens principer.

Att sålunda hindra framtida spekulation i stigande jordvärde, genom vilken jordägarna i goda tider förbereda ett nytt nödläge för jordbruket.

import. De gå i vissa fall upp ända till 33 procent. Den som tilläven-tyrs hoppas på en mera tillfällig karaktär hos dessa tullar, finner inte mycket stöd för sin förhoppning i förordningens formulering: Oron är också stor för följderna av åtgärden, som kommer att drabba Englands hela ekonomiska liv.

— Här är nu resultatet av de uppföringar, som våra frihandelsvänliga ministrar gjorde, när de för penighetens och fosterlandets sak stannade kvar i en regering av protektionister, skriver den frihandelsvänliga Land and Liberty. Teorien om frihandels välsignelse är lika oantastlig som någonsin, säga de, men just nu är inte rätta tiden att offra precis hur mycket som helst för den! Eller också beklagar man sig över att hela valet var en jättebluff och att engelska folket lurades in på den protektionistiska vägen.

För Sveriges vidkommande är det särskilt pappers- och stålindustrierna samt vissa grenar av verkstads-industrin som bli lidande på den nya tullförordningen, alltså några av våra viktigaste industrier.

VÅR EGEN FINANSMINISTER har fått till stånd en ny besparingskommission bestående av hrr Nothin, Stridsberg och Bergendal, som fått i uppdrag att undersöka och föreslå besparingsmöjligheterna för nästa års budget. Förslusterna genom Kreugerkraschen och de ökade summor som säkerligen bli nödvändiga till arbetslösa och nödlidandes

hjälp under nästa år har gjort det ofrånkomligt att med ytterligare effektiva besparingar möta den alltjämt rådande krisen, säger hr Hamrin.

EN LJUSPUNKT I DE DYSTRA TIDERNÄ är den resning i målet, som äntligen ställts i utsikt för fanjunkare Mannby, på sin tid dömd för förräderi i samband med uppyande av några tivelaktiga militärhemligheter på Bremön. Landsfogden i Västernorrlands län har förklarar, att han inte vill motsätta sig att Mannbys resningsansökan blir bifallen. Detta torde kunna tydas så att hans sak verkligen kommit i ett nytt och bättre läge. — Om kungl. maj:t beviljar resning, kan det heller inte minska respekten för den svenska rättsskipningen, säger Mannbys advokat, Hugo Lindberg, snarare tvärtom.

FÖRSTE STADSLAKAREN I STOCKHOLM har anmält den beryktade fru Beda Wallin för otill-lädd kvacksalveri, d. v. s. i detta fall utövande av hypnotisk behandling. Frånsett frågan om undret i läkekon-sten, får väl pressen ta på sig en del av ansvaret för reklamen kring hennes helbrägdagörelse. Det var väl alla fall tur för den »av läkare från början felbehandlade» lilla Sigfrid att professor Ingvar sätter igång med en insamling för hans riktiga be-handling. Tänk om han till slut ändå får plocka majblommor!

Upplysningsbyrå

Helt om, marsch!

av ELIN WÄGNER.

När Hitler den 24 april vann sin seger vid de preussiska lantdagava-len hade andra akten på avrustningskonferensen i Genève just avslutats med en rad viktiga och enhälliga beslut. Tysklands moderation och lojala intresse hade varit en viktig faktor som möjliggjort de framsteg som gjorts. Att den nya situationen kommer att i alla högsta grad påverka stämningen och besluten vid avrustningskonferensen är självklart. Vilka representanter Tyskland än får där nere komma de säkert att tala för avskaffande av de offensiva vapnen, vilka Tyskland inte äger. Men motsärd från den franska sidan kommer att ökas och få nya starka argument.

Även om framtiden för avrustningskonferensen är oviss, äro de sista veckornas händelser i Genève stort intresse och betydelse. Ja, kanske äro dessa symtom på mänsklig het kamp för att tvinga sig själv att avstå från alltför farliga vapen, innerst till slut mera avgörande för vår framtidslinje än desperations- och hunger-valet i Preussen.

Stimson och Mac Donald upp-träda på valplatsen.

Tidevarvet har följt avrustningskonferensen så långt som tills den tog påsklov.

Sedan den åter sammanträdde den 11 april har dess huvudsakligt varit valplat-sen, där stora fäktningar skett och beslut ha fattats. De av världspolitikkens ledande män som förut inte visat sig, nämligen Förenta staternas utrikesminister, Stimson, och Englands premiärminister, Mac Donald, anlände och sammanträdde där nere med Brüning och Tardieu.

När konferensen åter öppnades, sammanfattade Henderson resultaten av det tidigare arbetet. Vi känna dem redan och skola endast dröja ett ögonblick vid ett av de främst gången ha talade om, nämligen den växande stämningen för förbud mot förberedelse till gaskrig.

Viktiga framsteg.

Konventionsförslaget liksom den statliga moralen har hittills inte hunnit längre än till att förklara, att förbindelsen att avstå från gasvapnet endast gäller för en stat så länge som andra stater håller den. Sedan några brutit överenskommenheten ha alla fria händer. Därmed voro förberedelserna till giftkrig berättigade: uppfinningar, samlande av material och övnin-gar. Men nu komma förslagen på förbud mot förberedelser slag i slag det äna efter det andra, och Danmark söker samla så (Forts. å sid. 6.)

Kvinnan i telegrafstolpen.

I fjol sommar voro fyra flickor ute i sådan tjänst, för några år tillbaka var det tolv, och av meddelandena i den norska Telegraf-Tidende att döma, ha de klarat uppgiften med glans. I arbetet förekom hållgrävning för stolpar, kabelläggning, montering av isolatorer i stolparna m. m. och de unga linjearbetarna framhålla gång på gång vilken välgörande omvling i kontorsarbetet och examenspluggen som detta praktiska arbete innebär. Förmlinnen voro också nöjda, och sam-arbetet gick frictionsfritt. Vad som hyl-las i Norge borde ju gå också här. Eller hur?

Kvinnliga telegrafstjänstemän på linjearbete i Norge.

Kvinnans plats är i köket! Och är kvinnan i tjänst hos telegrafverket — och naturligtvis även på andra håll — icke nöjd med sin lott, bör hon snarast möjligt söka sin utkomst på områden, där hon hör hemma.

Detta är ett av de råd, som indigne-rade manliga insändare ge åt de kvinnliga telegrafstjänstemännen med anledning av deras begäran att få samma utbildningsmöjligheter som gälla för män. Självfallet påpekas samtidigt av insändaren kvinnornas oförmåga i allmänhet att reda sig i linjearbete.

Eftersom vi i Sverige av kända orsaker inte ha några erfarenheter om kvin-nor i sådant arbete lå vi vända oss till de norska kvinnliga telegrafstjänstemän, som sedan många år fått utbildning till telegrafassistenter med både teoretiskt och praktiskt arbete.

Läcker och hälsosamt

är smörgäbrödet

UPLANDSKUBBEN

I hygienisk förpackning hos Eder handlande.

Undvik efterrapningar!

Begär uttryckligen Uplandskubben!

TIDEVARVET

REDAKTIONSKOMMITTÉ:
 Elin Wägnér,
 Elisabeth Tamm,
 Ada Nilsson,
 Honorine Hermelin.

REDAKTÖR:
 Carin Hermelin.

ANSVARSUTGIVARE:
 Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag.
 Slussplan 1-3, 2 tr., Stockholm.
 Tel. N. 48 42, 182 43.

Den 30 april 1932.

ADVOKATER

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå
 Inneh.: Eva Andén.
 Herkulesgatan 14 (i d. L. Va Vattug.)
 Tel. 75 75, 75 76
 STOCKHOLM

Specialitet: Familje- och arvsrätt, Bostredningar och testamenter, förvaltningsuppdrag. Även skriftliga förfrågningar.

Advokat Hugo Lindberg
 KUNGSGATAN 6, STOCKHOLM
 Tel. Växel. N. 333 15.

TANDLÄKARE

Tandläkare
EMIL LINDBLADS
PRIVATKLINIKER
 Stockholms största och modernaste tandkliniker för alla samhällsklasser.

Östermalms:
 Kommendörsg. 16, Tel. 728 50, 728 70

Kungsholmen:
 Hantverkarg. 37, Tel. K. 37, K. 37 38 (Baustryggsplan v. Kungsholms Låroverk)
 Mottagn. 8.30-9, 1.30-2, 6-7
 Tandvård behandlas hela dagen 8-7
 Lördagar stänges 4 (sommarmån. 2).
 Kostnadsfri rådgivning.
 Endast exam. tandläkare.

Liliesjöb
 Parfumeri- och Sjukvårdsaffär
 STOCKHOLM

Batiker:
 Fridhemsgatan 16 — Tel. Kh. 59 82.
 Hantverkargatan 45 — Tel. Kh. 55 85.
 Sveavägen 109 — Tel. Va. 170 25.

Aderbräckstrumpor — Hållförsäkring — Maggordlar — Bräckband — Sannitets- och Förbandsartiklar — Kanalog gratis.

Alma Axelssons
FÖRLOSSNINGSHEM
 LINNÉGATAN 19

Mottagar inackord. även för längre tid.
 Tryggt och ogen., välräk.
 Tel. 78 24.

Ni misslyckas
 aldrig om Ni syr Edra kläder efter våra mönster. Tyger klippas, passas och träcklas.
 Välgjort arbete garanterat!
MÖNSTERAFFÄREN »ELIT»
 Hantverkargatan 54 Södermorgatan 19
 K. 25 04 — Sö. 153 25.

75:— UTSTÄLLNINGEN
 goda målningar av kända konstnärer
Galleri Modern
 öppnas den sista april

Advokaten, Jur. Kand.
Majken Billjer
 Regementsg. 8 (vid Morescobron).
 Tel. 18 59 och 18 54.
 MALMÖ

Familjerättsliga ärenden. Bostredningar, arvs- och testamentsärenden samt övriga juridiska uppdrag. Skriftliga förfrågningar besvaras omedelbart.

Skulder eller bärkraft.

Jordbruksutredningen som på nyåret erhöi regeringens uppdrag att inkomma med förslag till lördande av jordbrukets kreditvärdigheter har nu inkommit med sitt betänkande. Om man förut haft anledning att bit upprörd över det allmänna understöd till jordbrukets skuldsättning, så är det ett intet mot vad som nu föreslås:

10 miljoner till låneunderstöd för underlättande av ackordsuppörelser åt jordbrukare som kommit på obestånd;

9 miljoner åt jordbrukare, som hotas av ekonomiskt sammanbrott och kontanta bidrag utan återbetalnings-skyldighet mot verkställande av vissa förbättringar;

5 miljoner för att understödja en utvidgad låneverksamhet från sparbankernas sida till jordbruket;

10 miljoner för att utöka jordbrukskreditkassans lånerörelse i enlighet med regeringens för riksdagen framlagda proposition.

För att handha dessa miljoner ska återigen en mängd nya nämnder inrättas.

Det enda, som tyder på, att man inser det ohållbara i jordbrukets skuldsättning är förslaget om, att en del lån ej ska behöva återbetalas. Men det är häpnadsväckande, att jordens alltför stora skuldsättning skall avhjälpas genom ännu större skulder. Och att de allra mest skuldsatta jordbrukarna ska få kontantunderstöd. Det är verkligen ett förslag, som kanske passar ett valår, men som i och för sig är fullständigt orimligt.

Är det skuldsättningen som skall uppmontras eller jordbruket? Enligt detta förslag påtagligen skuldsättningen. Varför då inte i stället låta samhället övertaga jord, i första hand den som säljes på exekutiv auktion, till samma pris som högsta vid auktionen avgivna anbud. Så är det i Norge. Ett sådant förslag har också framkommit i Danmark. Men i Sverige skall endast skuldsättning premieras, därtill i en tid, då jordbruket ej kan bära lån.

Här finns ingen förstelse för tomrättens och äborättens principer. Och varför inser man inte att en sådan myckenhet av jord bör finnas i samhällets ägo, att samhallet bestämmer jordvärdet och kan hindra, att jorden blir föremål för spekulation. Det är denna spekulation, från kristidens dagar, som i främsta rummet gör, att jordbruket ej kan bära nedgångstiderna.

Nu är samhällets plikt att ingripa, inte så att den som sköter sig sämst får hjälp, inte så att alla ska sitta emellan för jordbrukets skuldsättning, utan med åtgärder, som skapa bärkraft. Och den jord samhallet övertar bör utlännas enligt en ny äganderättslag med årlig och förnyterlig besittningsrätt på obegränsad tid mot årlig avgäld och förhandsrätt givas åt förutvarande innehavaren, beroende på dennes duglighet.

Bagarstugan
 HORNSGATAN 37 • Tel. Söd. 70 00
 FOLKUNGAGATAN 65 • " 73 37
 GOTGATAN 52 • " 333 09

ning, utan med åtgärder, som skapa bärkraft. Och den jord samhallet övertar bör utlännas enligt en ny äganderättslag med årlig och förnyterlig besittningsrätt på obegränsad tid mot årlig avgäld och förhandsrätt givas åt förutvarande innehavaren, beroende på dennes duglighet.

Det är svårt att förstå att en äganderätt, som huvudsakligen är en äganderätt till skulder, anses så eftersträfvärd och omistlig. Den kan i varje fall ej bibehållas i längden. Ej heller behövde kostnaderna för staten att inlösa jord bli så betygande, ty kapitalet åt vilket den årliga avgälden skulle utgå försäkring ränta borde aldrig utbetalas, detta till säkerhet för staten och till lättnad för innehavarens årliga utgifter.

Jordägarerätten missbrukas till spekulation i stigande jordvärde under goda tider, varigenom jordägarna förbereda ett nytt »nödåge» för jordbruket. När detta inträffar skall det allmänna betala. Och det allmänna betalar utan eftertanke. — Det är mycket sannolikt att jordbruksutredningens förslag kommer att framläggas som kunglig proposition, vilken av riksdagen enhälligt antages.

Elisabeth Tamm.

Konjunkturbestämmd politik.

Tidningen Folket har angripit Tidevarvets ledare av d. 9 april, där vi uttalat tvivelsmål om riktheten av stödaktionen till Skandinaviska banken. Tidevarvet skriver där, att det icke är utrett, om detta var enda och bästa sättet för användningen av de 215 miljonerna. Tidningen Folket har icke kunnat framlägga en sådan utredning (emedan den icke finns) utan förklarar endast med överlägenhet, att detta var enda möjligheten och beskärmer sig över vår och andras enfald och brist på läskunnighet. Vår ärade kollega bereder sig på att hamna in i våra och svenska folkets hjärnor, att kreditgivning är nödvändig för samhällets verksamhet. Det veta vi. Vi veta också att för konkursmässiga inrättningar äro kontantunderstöd utan återbetalningskyldighet att föredraga. Den nyttiga kreditgivningen bör likväl komma sådana företag till godo som ha utvecklingsmöjlighet, och ej i större utsträckning än att räntorna inte bli för betygande och inverka skadligt på företagens drift. Stödaktionen till Skandinaviska banken och andra banker är en låneform

för sig, som uppkommit på senare tider, och som vi ha krigs- och kristidens mer eller mindre tvivelaktiga spekulationsanda att tacka för. Och vi ha ännu ej sett slutet. Det kanske kommer att behövas betydligt mer än 215 miljoner.

Vi beklaga emellertid att artikel-författaren i fråga inte läste vår ledare slut. I fortsättningen stod nämligen »Det vore bättre med en enda statlig affärsbank — låt oss säga — med kapitalplacering i jord och låg men säker ränta, för vilken det allmänna vore ansvarig och för den allena.» Egentligen är det denna mening, som Folket skulle citerat, ty dess innebörd är i full överensstämmelse med ett socialdemokratiskt tänkesätt. Vi förstå mycket väl, att intet parti haft en brydsammare ställning i nämnda fråga än socialdemokraterna, ty det är svårt att från socialdemokratisk ståndpunkt försvara understöd åt storbankerna. Tidevarvet tar därför mer på besyrligheten för att låta »en konjunkturbestämmd radikalism ersätta bristen på program.» Och vi fråga, om det inte i stället är de politiska partierna, som i synnerhet ett valår, mera utmärka sig genom ett »konjunkturbestämmd» handlingsätt än genom att följa sina program.

För 25 kronor
 i månaden kan Ni få en Remington Portable — skrivmaskinen för varje man, kvinna eller barn, som har skrivartbetet att utföra. Hyll och sånd oss kuponen, så skicka vi omgående trycksaker och prisuppgift.

REMINGTON
 Hamngatan 32, Stockholm.

Namn _____
 Adress _____

Från riksdagsläktaren.

För tre veckans onsdagsplenum var indraget men kamrarna arbetade desto flitigare på fördagen.

Klockan var halv tolv på fördagsmornen när frågan om siken och gösen skall ha till i stjärnen diskuteras mellan jordbruksministern och herr Lövgren, medan kamrarnas övriga ledamöter, sömnigt och med hakan mot bröstet, avvakta de stunden då talmannen skulle fråga: Finner kamrarna överläggningen avslutad? — Men då hade underreklad redan gått för jordbruksministern hade sagt att utredningen om hälen inte var färdig ännu.

Dagen hade börjat med en fransk lektion i Andra kamraren, där hr Engberg satte röda kråkor i kanten på översättningen av en skiljedomsakt mellan Turkiet och oss, som statsrådets Gyllensvärd hade att svara för. Ja, det vill säga, det var ju inte statsrådet självt som hade gjort översättningen, men han lovade att låta undersöka saken, även om han för sin del ansåg att quinze jours skulle översättas med »femton dagar» och inte med »fjorton dagar», som hr Engberg tyckte hade varit bättre.

Det artade sig också till en liten tvist om ordet »tvist», som i den svenska textens hade fått stå för flera franska uttryck och det stötte hr Engberg i allra högsta grad. Men statsrådets Gyllensvärd sade, att den franska lagstiftelsen försöker man vänta och få det så tvivligt som möjligt, men i Sverige är det gammal praxis att om man mehar samma sak skall man icke förvilla folk med olika uttryck. Och medan hr Engberg berättade om hur det var när han gick i skolan, satt en och annan riksdagsfarbror och ångrade att han ändå inte hade hjälpt hr Lindflagen med värdspråket. — Men annars var det riktigt, det där med skiljedom, bli vi osams så skall det bli rättssigt avgörande.

Sedan diskuterades hembiträdesfrågan, men det blev inte alls ett så långt kapitel som det brukar bli. Hr Per Albin Hansson m. fl. hade motierat om ett bättre ordnande av utbildningsmöjligheterna för husligt arbete, men hr Johansson i Färdkulla, som hade reserverat sig i utskottet, ansåg att frågan kunde hänvisas till ungdomsarbetslöshetsakunniga. Det tyckte inte fru Nordstgen, som förklarade att hembiträdesutbildningen var en fråga alldeles för sig. Men det är nog inte så gott för en karl att begripa.

Det blev alltså som hr Örne ville ha det. Men som beslutet innebär en grundlagsändring måste det, för att bli giltigt, konfirmeras av riksdagen efter det nyval förrättats — så det dröjer nog innan allmänheten behöver vissa sina pennor för att kritisera verkningarna av det beslutet. Men det var en hård debatt.

Om afstämningen, se artiklens början.

Elsa Svartengren.

Fogelstadförbundet i Norrköping samlas onsdagen den 4 maj kl. 7.30 e. m. hos George Wulff och Lilian Löwendler, Byebäck 2, Kneipbaden.

Diskussionsämne:
 Om det politiska läget vid nedrustningskonferensen och avrustningsproblemet i och för sig.

Edra Dräkter och Kappor
 Beställer Ni fördelaktigt hos

J. EDV. LINDGREN
 HERR- OCH DAMSKÄDDERI
 TEGNERGATAN 25 • TEL. N. 11881
 Färdiga KAPPOR snillfullt utförda.
 Kredit ordnas.

Rudolf Steiner-skolan (Waldorfskolepedagogik)

Börjar i höst sitt andra läsår.
 Barn mottagas till första och andra förberedande klass.
 Intresserade föräldrar samlas fredagen den 29 april i Engelbrektsalen, Råd-mansgatan 14, kl. 8 e. m.

Alla förfrågningar mottagas av:
 Margareta Riedel,
 p. h. s. Tel. 65 40.

Drottning Christina och äktenskapet.

Av HAGAR OLSSON.

När en gång den tragiska och av skåderade psykologiska konflikter uppfylla historien om kvinnans kamp för personlig frihet skall skrivas, kommer helt säkert Christina, Sveriges drottning, att framstå som en av förgrundsfigurna. Hennes person och hennes öde har fångat samtid och eftervärld. Oräkneliga är de historiskare, memoar- och essayförfattare, som vässat sina pennor och skörpt sin psykologiska skärpblick för att genomstråla hennes gåta, för att om möjligt samla de motsägelsefulla elementen i hennes karaktär till en antagbar helhetsbild. Man måste säga, att hon gick ut alla ansträngningar. Regenten med den överlägsna intelligensen och statsmannabegåvningen, som frivilligt nedlade kronan, jungfrun med det beta och lidelsefulla blodet, som enständigt och halstarrigt vägrade att ingå äktenskap, framstår i dag lika gåtfull som hon framstod för det hederliga svenska folket på 1600-talet. Även de nyaste studierna över Christina kvarlämnar hos läsaren intrycket av att det som sägs är endast halva sanningar, och att det väsentliga och ödesavgörande egentligen inte alls upptas till diskussion.

Jag har på sista tiden haft anledning att i någon mån sysselsätta mig med drottning Christina. Hennes personliga livsproblem har därvid för mig fått en ny innebörd. Jag kan inte se det anslutande än som ett mera allmänligt kvinnoproblem. Drottning Christina står för mig som en gestalt, vilken på ett tidigt stadium symboliserar den kamp som hela kvinnokönet i dag får: kampen mot den gnagande känsan av kvinnokönet underlägsenhet. Då jag anser, att

den moderna kvinnofrigörelsens ämtligaste och mest ödesdigra problem

samlas som i en brännpunkt i drottning Christinas livsöde, vill jag med några ord skildra detta — i det ljus jag kommit att se det. Jag vill hoppas, att mina läsare genom en sådan skildring skall inse, vilken tragedi det kan innebära, att vara född kvinna i en värld, som är uppbyggd av och för män. Inte ens Christina, som av ödet fick mottaga makten höga inslag, furstekronan, kunde undgå den lag som i manstaden dömer kvinnan till könsbestämd underlägsenhet. Infor hennes bländande härskarpersonlighet blir den ensamma och djupt tragiska kamp hon såsom kvinna förde dubbett gripande.

Att Christina, den sista Vasalltungan, var av kvinnligt kön, betraktades allmänt i Sverige som, en nationalölycka. Så grundmurad var upplattningen om kvinnans underlägsenhet. Genom att ge henne en rent manlig uppfostran hoppades man i någon mån kunna upphäva fataliteten. Christina själv fick från början den upplattningen, att vad det framför allt gällde för henne var att övervinna den underlägsenhet som vidlade henne i hennes egenkap av kvinna. Skulle hon som regent kunna hävda sig i den henne omgivande manstaden, måste hon bli så lik en man som möjligt — tänka, känna och handla såsom en man.

Andra upplagan!

SHERWOOD EDDY

Ungdomen inför de sexuella frågorna

"Ett epokgörande arbete — bibliotek kunna icke undvå denna bok. Det är allas plikt att sprida den."

E. L. H. i Gotlands-Posten.

"En underbar bok, som torde bli tusentals till hjälp."

I. Aug. Åström.

Förord av undervisningsrådet N. Schenke o. doktor G. Redell.

Pris häft. 2:25.

DAGENS BOKFÖRLAG

■ Drottninggatan 83 - Stockholm

Till en början såg det ut att gå efter beräkning. När Christina nyss fyfyllt 14 år, föllde rikskanslern Oxenstierna i riksrådet de berömda orden: »Det vete Gud, huru kärt det är mig att se, att Hennes Majestät icke är som en kvinnerson, utan behjäftad och av ett gott förstånd. När hon vid myndig ålder tillträdde regeringen, överträffade hon alla förväntningar. Hon regerade inte blott som en man, utan som en sällsynt kraftfull och självständig man. Hon bröt aristokratiens våld, sköt den mäktiga rikskanslern åt sidan och hävdade med osann framgång konungamakts höghet.» Drottningens regerar själv, rapporterade denna ministerresidenten Chanut till Paris.

Christina var ett nioårigt barn, när riksdroten föllde orden: »så vitt sexus feminet tillfaller, lär hon släpka på sin fader». När hon var tjugo år, hade de höga herrarna genom många bittra erfarenheter lärt sig, att sexus feminet blott alltför väl tillätit henne att släpka på sin fader.

Men inte desto mindre skulle det visa sig att sexus feminus var ett ober, som varken uppfostran eller Christinas egen lysande intelligens förmådde borttrolla. Sexus feminus tog en sällsam hämd.

Aktenskapsfrågan blev under Christinas regeringslid den stora statsfrågan framom andra. Tronföljdfrågan kunde ju lättast ordnas genom Christinas äktenskap. Hertig Carl Gustaf ansågs vara självskrivnen, inte minst på grund av att han och Christina redan som barn fattat tycke för varandra. De allvariga, av besymmer och erfarenhet tyngda herrarna i rikens råd tog år efter år upp frågan till diskussion, men den unga jungfrudrottningen gav dem andanlytt till svar och stultigen endast ett obehagligt: Nej. Jag gifter mig inte. Det är ganska fantastiskt att läsa riksrådsprotokollen där denna fras ständigt upprepas. Alla föruftiga argument, alla bevakande böner möter hon endast med denna envisa vägran, som hon inte motiverar. Hon kan inte motivera den med för rådherrarna antagbara förnuftslik. Det är nämligen, väl till märka, inte fråga om ett avstående av makten — den blivande makten skulle endast bli drottningens gemål, men inte regent. Endast tronföljden skulle genom giftermålet säkras. Christina föredrog att genom uppträdande av hela sin diplomatiska skicklighet genomdرا Carl Gustafs väl till tronföljare och arvarste, oberoende av giftermålet, och utsätter sig därigenom för en mycket större risk än om hon tagit Carl Gustaf till äkta. Hon sätter i gång en väldig apparat och tar till alla möjliga maktsressurser för att mot rådet och ständernas vilja genomdرا detta.

Hon kämpar som ett lejon för att undgå äktenskapet.

Ju mera hon pressas, desto tydligare talar hon. »Jag säger det uttryckligen», säger hon, »att det är mig omöjligt att gifta mig. Således är mig denna sak besakfadt. Rationes härtill förtiger jag. Men mitt sinne är därtill icke.» Axel Oxenstierna skakar bekymrad på huvudet och fastslår, att Hennes Majestät's consilia är extraordinarie — han vet inte, vad han skall säga därtill. »I detta fall ändrar jag inte», svarar drottningen. »Inträ till himmel och på jord kan tvinga mig. Jag vill aldrig gifta mig.» — Hennes Majestät talar inte som en dam om 20 år utan 50, replikerar oförstående Axel Oxenstierna. Efteråtiden har lika litet som Axel Oxenstierna och riksråden kunnat fatta Christinas vägran att ingå äktenskap. Man har, synes det mig, inte ens försökt att på allvar begrunda den djupaste orsaken därtill. Curt Weibulls nyinsatta utkomna studie över Drottning Christina är högintressant, men på denna punkt ger inte heller den en tillfredsställande lösning.

Vill man komma den djupaste orsaken på spåren, bör man för det första ha klart för sig att det ingalunda var en naturlig obehägenhet för könsungång som ingav henne denna motvilja mot äktenskapet. Christina var ingen kall natur, hon var en varmblodig kvinna. Hennes svaghet för det manliga könet var allmänt känd och gav förtälet livlig näring. Hon skriver

självi i sina bekännelser, att hennes temperament och livliga blod gjorde henne böjd för kärleken och utsatte henne för stora frestelser. För det andra måste man ha klart för sig att hon, ehuru hon var kvinna, satte friheten högre än allting annat. Allt tvång, all underkastelse var henne förlätligt. Hon tackade Gud för att hon fått en ställning som befriade henne från nesat att behöva lyda andras befallningar, från »olyckan att vara född underlåte». I detta liksom i så många andra avseenden var drottning Christina icke såsom en kvinnersons, för att använda Oxenstiernas ord.

Denna karaktärens oböjliga självständighet, som var så utmärkande för Christina, detta hennes fidelesfulla begär efter oberoende kom henne att förakta sitt eget kön, vilket, så vitt hon kunde se, var ömt till beroende och mindervärdighet. Hon ansåg att hennes största fel som regent var hennes kön. En kvinna, menade hon, blir alltid underkastad, ledd, beroende, och det blir allt det visat löjligt skimmer över hennes styrelse.

Självi ville hon till varje pris hävda sitt oberoende. Detta var förutslutningen för att hon skulle kunna bibehålla sin självaktning. Den personliga friheten var för henne kärnan i allt människovärde. Hur kunde hon under sådana omständigheter göra annat än till varje pris söka undgå äktenskapet? För kvinnan medför äktenskapet inom manstaden automatiskt ett upphävande av den fria självbestämningens rätten, den personliga suveräniteten. Som gift skulle hon visserligen fortfarande vara den regerande drottningen, men hon skulle också vara — en mans kvinna. Äktenskapet skulle med ett slag binda henne vid könet, och därmed vid dess underlägsenhet, dess nesliga beroende.

Hon avstod hällre från allt könsungång

än hon låt förmå sig till självuppgivelse! Då hon på gamla dagar som god katolik nedskrev sina bekännelser, påpekade hon själv, hurusom det ena av hennes feld, högmödet, skyddat henne mot det andra, böjelsen för kärleken. »Min ärligstnad, min stolthet, som ej kunde utgårdas i underkastelse så någon, mitt högmödet, som förordade allt, hava för mig utgjort ett märkeligt skydd», skriver hon. »Jag skulle utan tvivel ha gift mig, om jag inte hade känt inom mig styrkan, som du, Gud, givit mig, att kunna leva utan kärlekens njutningar.» Hennes egna ord avger alltså samma vittnesbörd som alla andra omständigheter, nämligen att hon föredrog att göra våld på sin kvinnliga natur, hellre än hon underkastade sig smaken att vara kvinna under sådana former som manstaden erbjöd kvinnokönet. Helt könlöshet än underlägsenhet!

Enligt vad jag kan finna, utgjorde alltså Christinas äktenskapsvägran endast ett led i hennes konsekvent genomdرا projekt mot den underlägsenhet, som vidlade kvinnokönet.

När jag nyligen genomläste riksrådsprotokollen för 1650 fann jag ett uttalande av Christina, som jag tycker är i allra högsta grad märkligt. Det är fråga om tronföljaren Carl Gustaf. Christina — äktenskapsvägraren — är den första att fördrå att hon skall giftra sig! Vill hon inte det, bör man tvinga honom. Hon hoppas dock, säger hon, att Hans Furstliga Nåde »inte skall hava stort betänkanande därtill.» Och hon tillägger om sig själv: »Vore och Hennes Majestät så konung som Hennes Majestät är drottning, skulle Hennes Majestät icke hava stort betänkanande därtill.» — Således: om Christina vore konung skulle hon inte ha något emot att giftra sig. Tydligare kunde Christina inte gärna ha understrukit det faktum, att det endast var för kvinnan som äktenskapet var ofördelaktigt. Vore hon man skulle hon inte hysa några betänkligheter. Hon insåg blott alltför väl, att äktenskapet icke gjorde något intrång på mannens suveränitet.

Det ligger något djupt gripande i denna suveräna drottningens vanmäktiga kamp mot den könsbestämda underlägsenheten. Den blev vanmäktigt, emedan den fördes med negativa medel.

Drottning Christina. Målning av Sebastien Bourdon. Nationalmuseum.

Hon ville besegra sitt köns underlägsenhet genom att förneka sitt kön.

— någon annan möjlighet fanns naturligtvis inte då. Att hon över huvud taget kom att känna och medvetet lyda i denna underlägsenhet — som kvinnorna på hennes tid i allmänhet inte var medvetna om — berodde på de exceptionella förhållanden under vilka hennes öde danades. En sällsynt intelligens, som inte tröttnade att söka samningen, en sällsynt karaktär, som lidelsefullt hävdade sin självständighet och frihet, en sällsynt social position — tronens — alla dessa omständigheter bidrog till att för Christina tillspetsa problemet *kvinnas contra manstaden* — det problem, som i dag vilken självförsörjande kvinna som helst har en så bitter kännning av.

Genom att i de yttersta konsekvenserna förneka sitt kön, frätrog sig Christina emellertid möjligheten av djup personlig tillfredsställelse. Könet bottnar i själva livsgrunden — i de dunkla regioner, där ett människovärde som hemliga väsenkrafter — det låter sig inte ostrafat undertryckas. Det undertryckta sexus feminus hämnades på Christina genom att i hennes könlöshet skapa en ständigt otillfredsställelse. Den gamle mästarens Ranka — den moderna historieforskningens kanske mest geniale representant — har sett detta tydligare än alla andra som skrivit om Christina. Han talar i sin jämförelsevis korta, men djuplodande essai *Digression über Königin Christina von Schweden*, om den »Geist der Nichtbefriedigung», som allmerta tog överhanden hos Christina. Han betygar sin djupaste respekt inför hennes arbetsprestation — »sie wirft den frischen Mut des angebornen Scharfs in die Arbeit», säger han — men det undgår honom inte, att det ligger någonting spånt och ansträngt över hennes stenkärl så målmedvetna och samvetsgranna verksamhet. »Es fehlt das Gleichgewicht der Gesundheit, die Ruhe eines natürlichen und in sich befriedigten Daseins.»

Denna brist på sinesjämvikt, på inre tillfredsställelse och harmoni, som härledde sig av att hon, som regerande drottning i en utpräglat manstaden, inte kunde leva i överensstämmelse med sin kvinnliga natur, drev henne så småningom till tronförändringen och tronavsägelsen. Ranke påpekar, såsom det synes mig, mycket riktigt, att hennes behov av kvinnlig hängivenhet i katolicismen fann den tillfredsställelse det på annat håll förvägrades. Katolicismen gav hennes könlöshet näring och gjorde henne samtidigt oberoende av könet, höjde henne över det, till ett könlöst plan. Det är sålunda alltför kortsynt att härleda hennes olust för äktenskapet från hennes böjelse för katolicismen. Bakom såväl den ena som den andra lag den psykologiska hänning som medvetandet om könsunderlägsenheten alstrade. Inom katolicismen är det öppna ståndet den förtjänst — detta tilltalade henne redan då hon som barn förläsa gången hörde talas om katolicismen. Senare prisade hon katolicismen för att den frambragt »så många underbara jungfrur, vilka övervunnit sitt köns svagheter och ofratt sig åt Guds. För henne gällde det att till varje

pris övervinna sitt köns svagheter. Hon fann ingen annan utväg än att för det första vägra att ingå äktenskap, för det andra sublimera könskrakterna och övergå till den religion som hyllade könlösheten. Därmed hade hon nätt fram till den slutliga förhelsen av könet.

Detta blev för Christina summan av att vara född kvinna: Endast genom att ofra sig och helt uppge sitt kön, kan kvinnan betria sig ifrån sitt köns mindervärdighet och hävda sig som självständig personlighet.

Under gångna epoker har detta obehagligt ägt sin riktighet. Vi behöver endast tänka på de kvinnor, som under medeltiden trädde in i historien ur kvinnans historiska, väsenslösa tillvaro — låt oss säga en Jeanne d'Arc, en Birgitta. Det var inte som kvinnor de gjorde sig gällande — i den vägen fanns ingen möjlighet — utan som religiösa personligheter på ett könlöst plan. I den mån de avsåde sig sitt kön kunde de göra en insats i den manliga världen. Hella madonnakulten pekar i samma riktning — det som är det fima med jungfru Maria är, att hon genom ett mirakel undfött näden *altpåhva sig över sitt kön*. Och hela den moderna kvinnomancipationens historia, ända från dess tidigaste begynnelse, går i den av Christina utlådta riktningen. Vad är det som gör blåstrumporna och de litterära kvinnorna berömda om inte det, att de inte är »som kvinnersoner». Den ära de vinna blir ingen heder för deras kön, utan tvärtom en heder för deras förmåga att höja sig över sitt kön. Hela denna tankegång utgår ifrån det till synes orubliga faktum, att kvinnokönet som sådant är underlägsnet, men att några enstaka kvinnor tack vare en oesadnig begåvning förmått bryta udden av den förbannelse som vilar över kvinnokönet och höja sig till mäns jämlikhet.

Nåväl, handen på hjärtat, måste vi inte vägda, att också de yttersta dagarna i vissa avseenden storratade kvinnofrigörelse alltjämt bär på samma nesliga arv? Ser vi inte dagligen och stundligen hur kvinnor hämmas i sin personliga utveckling, hur deras naturliga drift att jobba sig upp och komma fram i världen, hejdas av det faktum att de är kvinnor? Att vara kvinna är alljämt liksom fördom en blank o foten för en framsträlvande mänska.

Restaurang Port Arthur

Biskopsgatan, 40
Telefon Söder 34784

Bra matställe

Riddarna kring långa bordet.

Av KLARA JOHANSON.

Från någon avlägsen period av efterkristiden påminner jag mig en Berlinhistoria som är lika sanningsfull vare sig den har hänt eller ej.

En man som hade haft flaxen att få tillbringa de vainsinniga åren på sjuksjukhus blev äntligen utskriven och tog en taxameter för att bilda hem till det verkliga livet. Akingen förlöpte normalt, men sedan skedde det ohyggliga. När passageraren räckte fram en liten guldsätt, på vilken han kunde vänta några mark tillbaka, halade chauffören ur en väska den ena buntens tusemarksedlar efter den andra och räknade upp en miljon. Den arme nyfriske stirrade på de långa lapparna, sturrade på trollkärlet, stirrade omkring sig, blundade, slog upp ögonen, strök sig över pannan och ropade stultigen ur den kallsvettigaste fasad djup: »Kör mig tillbaka till hospitalet!»

Vi förstår honom, alla vi svenska proleter, som förföljes av enahanda spöksyn varenda dag från morgonbladen till T. S. andra utgående. Miljoner, miljarder, miljarder, miljoner värfar förbi oss i oavbruten ström, och fastän de mestadels bara är makulatur eller luftvibrationer abstrakt i fantasin ett eko av guldglank. Ordets makt över tansen har längesedan upptäckts och undersökts, men siffrornas våld över känslan tycks ha blivit föga begränsad. Jag menar nu siffror som pura föreställningar, siffror som inte angår en.

I detta lilla hörn av det psykiatriska studiefältet har jag roat mig med ett experiment på närmast liggande material: mina egna reaktioner inför det avtvalda siffermultumet. Analysen visade, nästan mot förväntan, att min inställning till imaginära summor har förblivit oberörd. Sådana tänder endast mot lidans plån, och denna preparerade yta saknas i min själsutrustning. De väcker fördomskull inte en gnista åtra, inte ens den meningslösa och sterila skenrörelse som kallas önskan.

På den punkten har jag alltså bevarat mitt förstånd. Men därmed var tyvärr inte granskningen färdig. Fortsatt forskande ledde till upptäckt av en redan ganska framskriden sinnesrubning, jag nämner nämligen inte längre uppfatta någon valförskinnad mellan penningbelopp som skrives med mindre än sjufiggiga hela tal. Nedan denna nivå synes mig alla distinktioner fnaskiga. Svindeln är uppenbart nära...

Men inte behöver jag ensam schavottera med en så riskabel bekännelse! Här känner jag mig äntligen i full harmoni med det folk och den tid jag utan hänförelse tillhör. Vi är rubbade alla, men på ett glatt och stimulerande vis. Det nya räknesteket har med ens avlytt våra lumpna privatfinansiella bekymmer. För oss är tusen kronor som ett öre, och den dag då vi förvärande erfar

att ett öre inte är tusen kronor griper vi dessa ur luften. Det låder alltså ingenting beklämmande vid vår speciella tosigthet, och började vi lägga an på att förvärva varaktiga saker skulle den höja sig till en kloket över allt förstånd. Hur som helst, förakt för penningen är dock vishetens begynnelse.

En motsatt lära inskärpes emellertid med dryga och straffande tonfall av de faderliga pedagoger som just nu tror stunden vara inne att predika den puritanska art av mammossdyrkan/ man kallar sparsamhet. För oss och nu! Ett mera psykiologiskt ögonblick för slik mission har aldrig vår historia bjudit. Skickliga frärsare vet att finna ut någon anknytningspunkt i objektets sinnesstämmning och livsvillkor.

Djupt och sant, om än självbelåtet, sade en miljonär vid sin ståndsmässiga middagstafel: »De fattiga lever mycket mer över sin tillgång än vi!» Skulle vi genom något under omvändas till fromhet inför penningen så kunde vi dock inte i gärning betyga vår tur förän i vi genom ett än större mirakel hade fått var sin lilla förnögenhet att spara med.

Besinnar man därtilt att våra brutala förmanare huvudsakligen är högt ansedda män, innehavare av allmänt förtroende, så drar man automatiskt öronen åt sig. Profeter i nationalekonomi, om än aldrig så lärda och välmäna, förtjänar härdigt inte hjärtliga tillit än deras herar och våra: de där som sätter i sammanträdes- och utom sporter- lär uppår tretti årslöner i egenkap av ovetande styrelseledamöter eller ansvarslösa direktörer. Denna kast, vår första och enda statsmakt, har de bästa personliga skäl att fördöma fattiga störsare och tillhålla sina agenter i regering, riksdag och press att med beskyddande ömhet uppmuntra de »små sparare» som verkligen lär finnas anonymt instuckna ibland oss.

O söt små sparare, fortsätt att strö korn åt små fåglar! Är va bankdepotitioners, är aktiers växande mängd följer större lantiemer, högre årsarvden, fler styrelser, fastän inte fler sammanträdes och direktörer, ty på någon kant vill även vi spara. Kort sagt, ni stöder på så sätt fosterlandets allra-heligaste, Svensk Industri.

Så har jag tolkat grundtanken i den suspekta bot- och bättringsförkunnele som vill omvälva vårt privatekonomiska själsliv och som gudlöv har alla chanser att falla till marken. Statens och kommunernas finanser däremot sköter Industrin själv, och där kan den sålunda obehindrat använda pekunierna till sitt ridderskaps lyxösa nödtorft. Inte ens den efterblivaste socialdemokrat förklarar numera att arbetsvården är sin lön värd.

»Kör oss till hospitalet!»

Fantasten, svindlaren och pedagogen.

Forst-Battaglia: Karl May, ein Leben, ein Traum. Amalthea Verlag.

I Sachsen i Erzgebirge föddes för cirka 90 år sedan den enda sonen till en fattig värdfamilj. Döttern fanns det gott om — familjen räknade sammanlagt nio själar. Fadern var drinkare — modern barnmorska. Pojken växte upp, var blek och spinkig med närsynta, kisande ögon som gjorde att han såg ännu eländigare. Ett riktigt typiskt proletärbarn. Den enda som brödde sig om grabben var modernern. När han var sjuk och hängig — och det förekom ofta — så brukade hon berätta sagor för honom. Och till den världen flydde sedan pojkestacken med alla sina bekymmer och ouppfyllda ambitioner, de som nu för tiden har fått så bra namn: minder-värdighetskomplex och önskedrömmar.

Den blodfattiga, klena ynglingen, sedermera kronkrav, satte ihop miktiga äventyrshistorier som skulle förbättra världen. Själv var han förstads utrustad med jättekräfter, hans skarpa örnblick uppfångade blivst-snabbt varje detalj och det dränga Erzgebirge växte till vida prärier där hans edliga springare frid kunde storma hän. Adla rövar, svarta sturkar, grymma polihantlangare (man hade väl gnot för bylingen!) och höga, rättvisa domare. Man var ridderligt mot sin fiende (det kunde man ha råd till, man var ju så stark!) och hjälpsamt mot de fattiga (att sådant behövdes hade man lärt sig ävenså tolerant mot alla klasser och rasar — rödskinns som vita).

Pojken hade lätt för att lära, han sattes genom välvilliga människors förorsorg i ett lärareseminarium och fick sedermera plats vid en fabrikskola. Men där stannade han inte länge, platsen utbyttes mot — fängelset.

Att å satti han sammanlagt inne i olika omgångar — enda sättet att göra sig gällande var ju att ställa till med något! Som knapp 20-åring fick han sitt första straff. Han småtal, svindlade, trasslade med falskt namn och dylikt. Tyvärr aldrig något riktigt flott eller hjältemodigt — inte ens rövarövning blev han. (Det fanns som bekant länge kringströvande rövarband som höll till i Erzgebirges otillgängliga klippvärdar.) Bära i drömmen. Jo, en gång — när han tog andra gången — slet han sig lös från polislockerten och hotade den med en oladdad pistol. Det var hans enda hjälteakt — rövarromantikens Karl May.

Vem har inte i sin ungdom läst Karl May's ungdoms- och indianböcker? Hans samlade skrifter utgöra 59 band. Vid hans död hade de utgått i 1,610,000 exemplar och eftertorn de ännu läsas lika ivrigt utgjorde upplagan år 1930 fem miljoner. Hans böcker har överlevt tre generationer, kejsartid, krig och republik, påpekar Max Luftschütz i Neue Freie Presses Jugendbeilage. May (förmödingen av Mayer) skrev sina böcker i fängelset och har aldrig varit i de trakter av Amerika som han så målande beskrivit.

Otto Forst-Battaglia har nu skildrat Karl May's liv och leverne i »Karl May, ein Leben, ein Traum» (Amalthea-Verlag). Han doljer intet i hans liv och därför blir biografin av särskilt stort värde. Vi följer honom

från hans fattiga barndom, genom fängelsevärlden fram till den tid då hans första bok kom ut — då han fick pengar och erkännande och kunde göra resor och inte mera råkade i konflikt med rättvisan.

Karl May är framför allt en pedagog, betonar Forst-Battaglia. Det är också som sådan han så livligt har angripits, hans arbeten var nämligen inte alltid så rent estetiskt betona. Det länder hans fiender till åra att de fattade vilken stor folkpedagog denne äventyrsförfattare var och på grund därav insåg hans »farlighets». Först senare, sedan han i Waldheims fängelse träffat på en katolsk präst (han var själv protestant) började han att reda upp sina rättsbegrepp på ett sätt som mera passade ihop med väl allmänt gällande moral. I Waldheims fängelse skrev han indianböckerna »Winnetou» genom vilken May, tukthustängd, med ett slag blev en berömd ungdomsförfattare.

Det intressanta med Karl May är att han är den bome läraren. Han vill inte vara konstnär — han vill lära ungdomen. Vad som helst. Allt det han upplevt, lärt och tyckt. Och barn tycker om att bli lärda. Han berättar ivrigt om allt vad han själv fått veta och predikar på sitt eget enkla sätt som går direkt fram till den enkla och osammansatte läsaren. Det är fortfarande hans barndoms ideal: riddlerligt mot den slagne fienden, mod, dukthigt, hjälpsamhet mot de svaga, samma rätt för rödskinns och vita. Med ärligheten och begreppet mitt och ditt är det inte så förfärligt noga. Atminstone betonas inget i den vägen. Det är mera de vuxnas moral, kulturens påhitt — det lärde sig inte proletärbarnen Karl Mayer. Det hela är inte mycket komplicerat. Barn tycker om ordning: den snälle skall vara snäll och den stygge stygg. Det skall antingen vara sorgligt eller livligt. Men spännande, vitt och omväxlande. På samma sätt tycker Karl May. Han blir aldrig riktigt fulluxen. Han arbetar med naiva medel, men han vill alltid säga något med det han berättar, han vill förbättra, reformera. Och små som stora, som i sitt inre lyckats bevara barndomen, njuter ännu i dag av vad han berättar och förkunnar.

Vid Karl Mays grav hade man glömt fången och förbrutaren. Fina herrar i frack och storm höll tal över hans stora betydelse som ungdomens uppfostrare. Och verkliga indianer besökte kort därefter hans grav och hyllade honom som »indianernas vän» — fantasten, svindlaren och pedagogen Karl May. E. B. G.

Mellanfolkligt samarbete

har satt som sin uppgift att under iakttagande av objektiv skälighet främja arbetet för fred. Tidskriften lämnar i detta syfte redogörelser för de problem och händelser, som beröra frågorna om krig och fred.

TIO 32-SIDIGA NUMMER utkomma under år 1932.

Prenumerationspris: helår kr. 5.—, halvår kr. 2.75. Prenumeration kan ske genom posten eller genom insättande av prenumerationsbeloppet å postgiro nr 50990.

Aktuella broschyrer: *Hendrik de Man: Socialism eller nationalfascism* — 65 öre. *Fakta om nedrustningen* — 25 öre. *R. N. Coudenhou-Kalger: Pann-Europa* A. B. C. — 30 öre.

Informationsbyrån för fredsfrågor Lilla Nygatan 4 - Stockholm - Tel. 138 09, Postgiro nr 50990.

Bokkrönika.

I föreläsa till Hermann Hesses *Stäppvargen* (Bonniers, 5:75) säger Anders Osterling: »Man bör känna hans barndoms påbra av pietetisk fromhet och indisk fantasi, längre fram korsat av tre så övervågande inflyelser som Nietzsche, Dostojevski och Freud». Mer kortfattet torde bakgrunden till detta Hesses verk ej kunna ges. Den naturliga frukten av dessa impulser har blivit hans fantastiskt egocentriska inställning, som i sin djärvt, sin sårart och skärpa har något av suveränitet — om också en ensidig sådan.

Boken — »endast för förflyktas» — innehåller reflexioner, analyser och pejlningar, allt sett genom den rolöse enslingen — Stäppvargen — ögon, i vilka en flisa av trolspeglens hamnat. Dialektiken mellan varg och människa, mellan dritt och själ, är det problem som fångat Hesses intensiva fantasi. Utformningen torde inte heller göras med ett djupare grepp, kraftigare belysning och expressivare stil. Det sistnämnda dock med undantag för dialogerna, som förefalla ytterst konstruktiva till sitt innehåll. Naturligt har Hesse ej heller kunnat förläsa sin kvinnliga huvudperson, Hermine, vars inställning till Stäppvargen är hans egen manliga karaktär, visande brist på psykologisk variationsförmåga och individualitet från författaren.

Ytterst ringa del av den polska litteraturen torde vara känd i Sverige. *Tegelhuset* av Józef Kosowski (Bonniers, 6:50) har översatts som ett prov på denna. Som sådant är det också särdeles fullgott. Det är ett gediget verk, rikkommet med omsorg av en säker hand, och det väcker intresse genom sitt trygga lugn och sin behärskade stil, som innebär en säker njutning.

Margareta Subers *Charlie* (Bonniers, 3:50) är en skissad studie, skriven med modern och nått stil och ansats till psykologi. Problemet rör sig om den pojaktiga flickan Charlie och hennes snudning vid den lesbiska kärleksbruden. Genom denna sin kärlek till en annan ren och moderigt kvinna mognar hon dock plötsligt för »det vil, för vilket vår Herre behagat skapa henne», och boken slutar så helt abrupt. Som berättad studie betraktat har den en del fina smådrag, men som skildring av en utveckling, författarinnan tänkt sig, utveckla »den proportionslöshet, oregelbunden analys och obetydlighet».

Eric Linklaters *Juan i Amerika* (Norstedt, 7:50) är nu ute i sin tredje upplaga, och få boksuccésörer torde varit så berättigade. För alla alskare av skärmromanens lika sällsynta som ålskvärdaste konst har den källäders sprudlande friskhet. En liknelse är en härlig berättelse med picarones glitrande stalle i ögonvrå och gammlingsmens tjusiga överdåd, som i sair eller burlesk genom intuitionen alltid träffar prick. Till ytterligare förtjänster måste framhållas hans säkra karaktäristiker, förmodat ur en aldrig sinande fantasi och av en naiv och sprallig skaparglädje.

Tobit av Stella Benson (Norstedt, 6:25) är en skildring av de ryska flyktingarnas liv i Mandjuriet. Bokens namn kommer av författarinnans jämförelse mellan den gamle rysken Sergej och bibelns apokryfiska Tobit. Mrs Benson har en jämfylltande stil med sinne för detaljer utan omständlighet, men stor förklarlek för tankeströket. Hennes bok är dock synnerligen intressant och måste fångas alla och envar genom sin ovanliga miljö och som helheten kulturbild.

Aprilvärd av Helen Ashton (Göbers, 4:50) rör sig kring ett modernt äktenskap. En viss psykologisk blick kan ej fränkännas författarinnan, men man blir förtäad av det ideliga, enahanda gräl, hennes unga par utvecklar på var och varannan sida. Aprilvärdet verkar något ensidigt, mest regn och storm. Solenskenstunderna intressera henne inte om uttals i några få ord, som om de vore högst oavsettiga. Som underhållningsroman är den skrämmende trist, och som bredare psykologisk skildring verkar den — atminstone för underreknad — alltför otillräckligt och ensidigt upplagd. Grått i grått gör ingen gläd, när det är fultigt och tunt — och nära 300 tälskrivna sidor. Johan Falck.

Bland tidevarvets mest anlitade boktryckerier står **Zetterlund & Thelanders** fortfarande bland de främsta

Radikal prispolitik, kort leverans tid och gediget utförande garanteras våra kunder.

SKEPPSBRON 40 • STOCKHOLM
Telefon: Nörr 311 80 (5 linjer)

Husmoderns Kemiska Tvätt
Bellmanngatan 16 OBS! Ny adress
Fria för tvättning och pressning. Kostnader 3.—, 4.—, 5.—, 6.—, 7.—, 8.—, 9.—, 10.—, 11.—, 12.—, 13.—, 14.—, 15.—, 16.—, 17.—, 18.—, 19.—, 20.—
Åven färgning utövas billigt.
Väljort arbete. Reol behandling. Avhåttas och hämsändas efter tal- eller SÖ. 348.46.

SPIRELLA
Korsetter, Girdlar, Korsettleter m. m.
Fru EWA SIGULF
34 ODENGATAN 34 Tel. V. 997

MÖTESPLATSEN

På initiativ av Östergötlands länsförbund av Svenska Kvinnors Västerförbund har rektor Honorine Hermelin talat i Linköping d. 14 och i Motala d. 15 april över ämnet: »Hur skapas historia?» Föredragen voro mycket talrik besökta, och talarinna lyckades genom sin glänsande, medryckande framställning i hög grad fånga sina åhörars intresse.

Efter föredraget i Linköping samlades Linköpingskvinnornas västerförbundet till ett trevligt samkväm i ordförandens, fru Märta Nilsson, gästria hem. Även efter mötet i Motala, var ett samkväm anordnat där rektor Hermelin berättade om Medborgarskolan vid Fogelstad.

A. A.

Smålandsförbundet av S. K. V. hade söndagen den 10 april sitt årsmöte i Hultsfred. 22 ombud från skilda delar av Småland voro närvarande, därav från två platser, som förut ej varit representerade.

Fruen Lydia Åkesson mottog ombuden i sitt trevliga hem och därefter samlades man i Teatern till de egentliga förhandlingarna.

Fru Ingeborg Rosén hälsade de närvarande välkomna och redogjorde för det gångna årets arbete. Fruen Majja Johanson lämnade en redogörelse för Centralstyrelse- och Landsmötet i Stockholm och fru Helga Sjöstrand inledde en diskussion angående de nya möjligheterna att utvidga vårt förbund. Hon rekommenderade bl. a. den vägen att söka kontakt med en eller några få verkligt intresserade i orter, där medlemmarna ha personliga förbindelser, då en turse med särskilda talarinna ofta ställer sig alltför dyrbar. På kvällen hölls å Teatern offentligt föredrag av fruena Majja Åkesson, Jönköping, över ämnet »I vad mån böra kvinnorna medverka i det politiska arbetet». Det gedigna och väckande föredraget åhördes av en tacksam publik.

Såväl vid föredraget som vid den gemensamma middagen förem som sång av fruerna Lydia Åkesson och Gull Östberg, Nässjö.

Till styrelse för år 1931 valdes: fru Ingeborg Rosén, Nässjö, ordf., fru Helga Sjöstrand, Eksjö, v. ordf. Övriga styrelsemedlemmar: fruerna Lydia Åkesson, Hultsfred, Majja Johanson, Eksjö, Jövit Gustafson, Nässjö, Thea Larsson, Österkorsberga, Märta Sandqvist, Jönköping, samt fruerna Brita Reinhardt, Västervik, Lydia Stille, Tranås, doktorinnan Sigröd Lundgren, Västervik, och major-skann Anna de Maré-Svenson, Eksjö.

Man beslöt att hålla nästa årsmöte i Tranås.

M. J.

Det bästa hos Strindberg

finns enligt hans egna ord i

STRINDBERGS BREV till Harriet Bosse

med kommentarer av Harriet Bosse.

(Brevens visa) »en stolt, högsint och behärskad man, luttad av lidandet och adlad av kärleken... ett mänskligt dokument av utomordentligt betydelse för kännedom om den äldre Strindberg och för Strindbergsforskningen över huvud.»

Arnold Solvén i Förskret

»Även den som är mest sinnad att döma och fördöma torde känna sig osäker och kanske skamsen inför ett sådant vittnesmål... tydligen är på något annat håll kan man här se, vilken utsynslinje källa av Jus, av tro, han måste ha burit inom sig.»

Hagar Olsson i Tidevarvet

NATUR och KULTUR

Kan man begära respekt för en papperslag?

Skola läkarna ha rättighet att uppträda som poliser gentemot patienterna på barnbördshuset och genom att fråga ut dem försöka fastställa i vilken utsträckning de förekommande aborterna är framkallade? Denna fråga framkastades i Tidevarvet med anledning av den undersökning angående framkallade aborter som utförts och publicerats av ett par läkare i Stockholm. Vi ha nu läst den gå vidare till några av våra kvinnliga jurister, för att få höra deras uppfattning om saken.

Advokat Ruth Stjernstedt: Jag är upprörd över utfrågningspolitiken.

— Jag kände mig mycket upprörd över denna systematiska utfrågningspolitik, säger advokat Ruth Stjernstedt. Den statistik man får fram är så oerhört litet värdigt. Varje jurist, som slyssat något med dessa saker vet vilket försvinnande litet antal fall det är av alla som inträffar, som verkligen kommer till sjukhusen — ja, det är många, som inte ens blir sjuka, som knappast ligger en dag ens och där alltså fosterfördrivningsgreppet gått omkringligt förbi. Som ett exempel vill jag nämna en för fosterfördrivning åtalad kvinna i den högre medelklassen, som bedrivit ett oräkneligt antal fosterfördrivningsgrepp på andra och på sin själv gjort inte mindre än sexton ingrepp utan några påvisbara följder. Och det är inte troligt att hon föregått dessa ingrepp utan att ha varit gravida alla gånger, därtill hade hon alltför lågt reda på sig.

Statistiken är värdelös, men kvinnorna utsätts för onödiga risker.

Eftersom det är ett ytterst obetydligt antal fall som kommer till sjukhusen i jämförelse med de fall som förekommer, blir det ringa värde med den statistik man på detta sätt erhåller. Vad man däremot riskerar att förlora genom denna utfrågningspolitik är efter år vid våra barnbördshus är att den gör kvinnorna, som framkallat missfall, ännu mera obenägra att alls komma in på sjukhusen. Det är därför troligt att man genom detta tillvägagångssätt fått än flera dödsfall och vansköta infektioner på sitt samvete.

Dessutom måste man uppröras över tillvägagångssättet vid de speciella fallen. Man måste betänka hur det går till i verkligheten. De kvinnor, som fått behandling av kvacksalvare, har vanligtvis lovat, ofta med dyra eder, att förneka både att ett ingrepp skett och att någon företagit ingreppet. En kvinna som nu ligger på sjukhus, kanske svårt sjuk, kommer vid läkarens förfrågan genast i en svår samvetsnöd. Ju mera läkaren framhåller det riktiga och moraliska i att hon bekänner det rätta förhållandet, ju svårare blir hennes samvetsnöd och ju mera upprörd måste hon känna sig på grund av det konfliktliga hon har råkat i. Lyckas så läkaren med sina utfrågningsmetoder, blir kvinnans nöd än värre.

Jag har hört några kvinnor som låtit företaga kriminell abort på sig och som på sjukhuset sedermera omtalade detta — jag har hört dem säga att de är förtvivlade av grämselse och ånger över att de sjuka och svaga som de var, låtit förleda sig att bekänna. Och därvid är de förtvivlade, icke så mycket för sin egen räkning, utan därför att de genom sin bekännelser om den kriminella aborten har givit anledning till en polisundersökning, som kunnat föranleda att den som företagit aborten på dem blivit fast — även om de visat karaktärsstyrka nog att inte nämna hans eller hennes namn.

Utfrågningen kan verka som andlig tortyr.

Ett av de mest upprörande fall jag varit med om, säger advokat Stjernstedt, gällde en ung kvinna, som var intagen på sjukhus, svårt sjuk efter en abort. Av de ingrepp som företogs på henne framgick inför läkarna på sjukhuset att det måste ha varit en läkare som gjort det. Sedan detta konstaterats blev hon — som hon själv sade — föremål för så gott som andlig tortyr för att hon skulle förmås att uppge namnet på den läkare, som företagit ingreppet. Hon hade under sin sjukhusvistelse ideligen blivit ansett med frågor och övertalningsförsök. Så fort hon blev så bra att hon kunde stå på benen, hämtades hon till polisen för förhör angående aborten. Hon sade emellertid efteråt med en viss bitterhet, att polisen i alla fall var »hyggligare», när den märkte att hon var fast besluten att inte villjarje i världen inte röja namnet på den, som fördrivit hennes foster.

Hon framhöll också efteråt för mig i det mest upprörande sinestillstånd, att det ju hade varit oerhört otacksamt, simpelt och fegt om hon hade röjt detta namn. Hon hade förmått denne man till ingreppet genom att vid upprepade tillfällen bestorma honom med böner och slutligen talat honom med att hon skulle begå självmord. Skulle hon då, frågade hon nu, när jag sedermera hade hennes sak om hand, vara så feg att hon röjde honom? När hon sedan skulle svara inför domstolen, sade hon mig flera gånger, att de får hänga mig eller hugga mig i stycken eller ge mig vilket straff de vill, men namnet skall de inte få ur mig. Varken läkarna på sjukhuset, polisen eller domstolens kunde heller förmå henne att yppa namnet.

Detta är enligt mitt förmående ett kanske alldeles särskilt upprörande exempel på vilken vånda man försöker att de stackars kvinnorna genom sina utfrågningsmetoder. Troligtvis hade man på

sjukhuset i detta fall kanske mera energi än vanligt, därför att det stod klart, att det var en läkare som begått ingreppet. Men även om man inte förfår med en sådan frenesi, kan det vara upprörande nog att försätta dessa stackars sjuka kvinnor i en sådan moralisk konflikt, som de kommer i, då det gäller antingen att erkänna att aborten var kriminell eller att hålla sitt heligt givna löfte till den som företagit aborten. Och man skall inte tro att konflikten är löst och den stackars kvinnan känner sig lättad och befriad genom sin bekännelser, även om det nog kan förefalla så under sjukhusvistelsen och så länge hon är kvar under läkarens lugnande och inflytande. Som jag antydde nyss, vaknar hennes samvetsföreläser tvärtom ofta till liv och kan plåga henne månader och år sedan hon lämnat sjukhuset.

Läkaren skall hjälpa och värda, men icke göra polistjänst.

Min mening är därför att det värde man kan få fram genom en statistik på detta sätt väger mycket lätt emot den skada och de olyckor som dessa utfrågningsmetoder kunna medföra och enligt min åsikt borde sådana metoder förbjudas. Läkaren har att värda, hjälpa och stöda och icke att göra polistjänst, skulle det också ske i den heliga statistikens namn.

Advokat Margareta Sandberg: Lagen har inte något berättigande.

— Min erfarenhet omfattar just inte någon utfrågning av mödrarna, svarar advokat Margareta Sandberg, jag har i min praktik mest kommit i kontakt med yrkesmässiga fosterfördrivare, men när en sådan råkar fast händer det ju ofta att en tio, femton kvinnor, som sökt hjälp hos henne samtidigt bli anhållna. Att fosterfördrivning förekommer i en alldeles oerhörd omfattning och i alla kretsar är lika säkert som att det bara

är ett försvinnande fåtal, som kommer till offentlig kännedom och ännu färre som straffas. Var och en som vill vara ärlig måste alltså säga sig att lagen visat sig alldeles ineffektiv. Den tar inte hänsyn till de behov som finns och den kan inte ha något berättigande när den inte längre fyller den funktion, som varje strafflag egentligen skall ha, nämligen att skapa vissa moraliska föreställningar hos normalt funtade människor. Föreställningar, åtminstone vad det kvinnliga släktet beträffar, är fundamentalt skilda från de i lagen uttalade. Inte alls därför att kvinnorna inte vill ha barn, jag tror alldeles tvärtom, men svårigheterna är i många fall för stora, de kan helt enkelt inte ekonomiskt. Alla botemedel är också ineffektiva så länge friska, fullvuxna människor inte ens kan försörja sig själva, ännu mindre ett barn.

Människorna måste behandlas som en tillgång.

För mig är detta bara en liten, liten detalj i vad som är fel från början till slut, nämligen det kaos som råder på det ekonomiska området. Det är en detalj, som man inte kan komma åt utan att gå till roten. Och med sakt gå till roten menar jag att åstadkomma ett system över huvud taget. Ty varför skulle det inte vara kaotiskt, så länge man nöjer sig med denna sinkadusproduktion, utan varje tillstymlense till plan?

Så länge människor får leva under dessa ekonomiska svårigheter och samhället visar så liten uppmärksamhet av dem och av de nya individerna, att det inte betraktar och behandlar dem som en tillgång, kan man inte begära av människorna att de bara av respekt för en lag, som står på papper, skall skapa nya individer.

De positiva åtgärderna.

»Obligatorisk sexualundervisning i skolor, högskolor och framförallt för blivande läkare.

»Preventivlagens stoppande.

»Fasta och ambulante födelsekontrollkliniker, samt

»Straffrihet för avbrytande av havande-skap, utfört av kvalificerade läkare på godkända sjukvårdsanstalter.

»Garantier för verklig hjälp åt barnafödelskor.

Så lydande de fördrag som framställdes i en resolution, enhälligt antagen av 300 män och kvinnor, samlade till offentlig diskussionsmöte i Klara Folkeets hus den 22 april 1932.

Inledningsföredraget till diskussionen hölls av fru Elise Ottesen-Jensen, förtalarinnan till den nys utkomna boken »Människor i nöd». Fru Jensen belyste med en fruktansvärd statistik det elände »som likt eld i torr gräs håller på att utbreda sig i alla länder, icke minst i Sverige, därigenom att avbrutandet av havandeskap överläts till de trygda individerna, som i skumrasket också på människors nödställda belägenhet och okunnighet i sexuella frågor.

Detta elände kan ej motarbetas eller avskaffas genom lagstiftning, utan endast genom sakkunnig upplysning och behandling, men framförallt genom förebyggande åtgärder, såsom en allmän födelsekontroll under sakkunnig ledning, samt en effektiv ekonomisk hjälp åt de blivande mödrar.

I diskussionen yttrade sig bl. a. doktor Ada Nilsson, som tillika med doktor Gerda Kjellberg inbjudits till mötet. Dr Nilsson underströk de synpunkter inledningsföredraget och framhöll dessutom vikten av att samtidigt som man lämnade sakkunniga friska händer att lämna behövlig upplysning i sexualfrågan, borde det också givas bättre garantier för en ordentlig ekonomisk hjälp åt de kvinnor som ville och kunde föda barn.

C. H.

Skolornas små esperantister.

I det moderna fredsarbetet har Esperanto, det lättlärdade internationella hjälpspråket, alltmer tillkämpat sig en erkänd ställning. Den tjuosning, som ligger i att efter relativt kort tid kunna tråda i omedelbar förbindelse med representanter för olika folk på hela jordklotet, har åt esperanto givit en fördel, som intet nationellt språk måktar ens efter årslånga studier. Det är därför ganska naturligt att esperantisterna bli entusiastiska och göra allt för utbredning av esperantorelsen, som även under de senaste åren vuxit anmärkningsvärt i alla länder.

En gren av rörelsen inlemfatar undervisning av barn. Sådan undervisning är införsd som frivilligt läroämne i ett par av Stockholms folkskolor och även i ett par av landsortens. Dessutom undervisa för saken intresserade personer barn utom skolan. En sådan kurs hålles f. n. i Råsunda, där red. John Johansson, en av ledarna för esperantorelsen i vårt land, under denna vinter undervisar barn i åldern 10—14 år i esperanto. Lektionerna pågå varje söndag med två timmar varje gång.

— Det var 67 barn, säger hr Johansson under ett samtal med en av Tidevarvet medarbetare, som anmälde sig till kursen, vilken började i oktober. Då deltagandet är frivilligt är det ju klart att en del falla bort, men ännu hålla ett fyrtiotal av barnen ut. Redan strax efter jul fingro de börja försvandera med jämnåriga kamrater i Frankfurt am Main-Nied och korrespondens med här sedermera utvecklats att omfatta även barn i Ber-

lin och Celle. Med barnen i Nied äro flera av deltagarna i kursen personligt bekanta, ty föregående sommar var en grupp på besök i Råsunda. Det var i o. detta besök, som tillde intresset för den kurs, som nu pågår. Barnen ha under den gångna vintern gjort mycket vackra framsteg i språket och kunna nu säkerligen reda sig om de skulle sättas i tillfälle att praktiskt nytja sin lärod.

Esperantoklubben i Råsunda planerar också en resa för de mest kunniga av barnen, vilka sålunda skulle få tillfälle att återgå till det besök, som föregående år gjordes från Frankfurt. Men då resan är ganska dyrbar och barnens föräldrar äro arbetare, som icke ha så stark ekonomi, torde man för realiserandet av resplanerna bli tvungen att vända sig till ekonomiskt bättre situerade med begäran om hjälp. Det skulle säkerligen också bli en upplevelse för barnen att komma till Frankfurt och där träffa sina vänner från föregående år, med vilka de knutit band, som måhända råcka livet ut. Upphållet i den tyska staden blir ett avgiftstri. Vad som behövs är alltså medel till resan.

Ur fredsnytt torde barnbytet mellan olika länder vara av synnerligen stor betydelse. Och för de esperantotalande barnen tillkommer som plus, att de kunna behändrat umgås med sina esperantotalande kamrater, varför en sådan resa fyller en stor uppgift. Huravida resan kan förverkligas eller ej beror dock givetvis på om man kan lyckas anskaffa det fötande beloppet.

Helt om marsch!

(Forts. fr. sid. 1.)
många stater som möjligt omkring ett förslag som begär kontroll även av den kemiska industrien, varav giftindustrin är en gren. Detta är en tankens och den moraliska känslans anstämning mot moralen från världskriget: att alla skamligheter äro tillrädda för alla, så snart en har börjat dem.

Under den debatt som följde gick Amerika fram med ett förslag att avskaffa vad man kallar de mest aggressiva vapnen bland de offensiva: tanks, rörligt, tungt artilleri och giftgas.

Italien kom med sitt mera vittgående förslag som syftar till avskaffande av alla offensiva vapen, inte bara till lands utan även till sjöss och i luften. Frankrike försköt visat hur svårt det är att skilja mellan de offensiva och de defensiva vapnen, men fick till svar att det hade ju Frankrike självt redan gjort, då det nedrustade de besegrade staterna.

Danmarks förslag: Avrustning etappvis och kontrollerad kemisk industri.

Danmark hade ett förslag som avsåg att sammanfatta alla praktiska och möjliga åtgärder i ett.

Avrustning etappvis, tills alla kommit ner på de avrustade staternas nivå.

Förbud mot offensiva vapen.
Beräkning av den procent varmed detta minskade rustningarna och nedsättning efter samma procent av de allmänna rustningarna — detta för att stater som ej ha offensivvapen också skola få förbinda sig att nedrusta.

Förberedelse för internationalisering av civiltjänst.

Kontroll av den kemiska industrien.

Frankrike och England författa resolutioner.

När utskottet efter debattens slut kom fram till författandet av resolutioner, beslöt först att avrustningen skall ske etappvis med en kraftig första etapp och fortsätta tills löftet i Förbundsakten är uppfyllt. Frankrike fick där i sitt förbehåll: så långt som säkerheten medger, vilket givetvis är en brasklapp som kan få mångsidig användning. Bästa taktiken däremot är att den allmänna opinionen tar fasta på beslutet och kräver dess genomförande.

Därpå kom resolutionsförslag nummer två, framlagt av England genom sir John Simon. Enligt den skulle huvudsiktet i princip besluta sig för den kvalitativa nedrustningen, det vill säga, besluta att de enskilda staterna icke skulle få behålla offensiva vapen. Resolutionen fick allmänt understöd om man undantar från Frankrike och från Rumänien som talade i namn av Frankrikes klienter. Bland dem som understödde den var Sverige, som alltså svängt över till England från sitt förtidiga sympatituttalande för det

franska förslaget om internationell armé. Frankrikes hotade ställning krävde Tardieus närvaro, han satte sig på tåget och för ner till Genève samt lyckades till nästa dag få England självt att göra ett tillägg till resolutionen av innehåll att beslutet att fräntaga staterna offensiva vapen icke uteslöf möjligheten att diskutera om man ville överlämna dessa vapen åt Nationernas förbund. Sedan flera talare uppträdde och deklarerat att de voro antingen för eller emot den internationella armén, antogs dock resolutionen enhälligt.

Stutligen fattades en resolution som ålade utskottet för de olika vapenslagen att studera och rapportera om vilka vapen som ha en påfallande offensiv karaktär. Därmed var den andra fasen av avrustningskonferensen avslutad.

Folkens livsvilja har bestämt konferensens riktning

Den bekräftar intrycket från debatterna i februari att konferensen tar en riktning som man skulle ansett omöjlig, om man bara räknat med de synliga faktorer som voro vid handen, då konferensen började: konventionsförslaget, de deltagande ländernas officiella ståndpunkt, mentaliteten hos deras representanter, och det politiska läget i världen. Problemet såg oölsbart ut. Där måste helt enkelt ha kommit in något osynligt tal, som förändrat facit. Man kan kalla det folkens vilja att leva som äntligen börjar finna fram till att icke rustning, men avrustning tjänar dess syfte. Och denna tanke har en underbar tyngd och kraft, den får sig igenom allt motstånd och tvingar alla att tjäna den.

Staterna vända sig ifrån den fulländade krigstekniken.

Så se vi då staternas representanter fatta ett nytt och märkligt beslut, nämligen det att vända helt om på den väg de vandrat mot krigsteknikens fulländning och då tillbaka i egna fotspår i första taget till 1897 ungefär. Den tekniska utvecklingen har härmed följt sin första stora bakåtläxa!
Det behövs ju inte utförligare påpekas här, att detta som ensam handling i kampen mot kriget icke är tillfyllest. Det kräver samtidigt politisk och ekonomisk upprensning och fortsättning på arbetet på den internationella rättsordningen, förliknings- och skiljedomsförfarandet.

Men angreppet mot angreppsvapnen är betydelsefullt som ett led i den mödosamma kampen att ersätta krigens med förfärliga regler för samvaro.

De enskilda staterna få nya uppgifter.

Ordföranden i luftutskottet, spanjoren Madariaga, en man länge knuten till Folkförbundet, pekade i sitt stora tal på de oerhörda svårigheter som komma att uppstå då dessa allmänna principer skola omsättas i praktiken. Trogen hade han rätt, då han sade, att det inte går för mindre än att varje lands avrustningsproblem tagas upp och behandlas som en enhet för sig, som en individuell fråga. Under alla förhållanden blir det på den enskilda statens beslut som all avrustning ytterst kommer att bero. Men det är också klart att dessa individuella beslut i rätt riktning komma att underlätta därav att principen om avskaffande av de offensiva vapnen, av luftvapnet och giftvapnet så kraftigt slagits fast vid en hela världen omfattande offentlig rådgivning.

Vem köper sill, ull och fårkött?

Ljuma vårdar kringssua landet, det är länge sedan vi sett snö. Den norske skidållären, som kom för en månad sen fick återvända till sitt land med oförträtt ärende: grönskande tun lämpa sig inte för skidållning. Solen har svängt för längesedan, vinteråskådningen har dunstat av oss i det klara solskenet. Bonden, vare sig han bor i stad eller på landet börjar se om sitt tun, de mera gammaldags ha redan tillagt skitvarnarna på i solen och mala i sitt anletes svett den torkade gödningen. Små vinterulvulva hästar lura sig på marken av livsglädje, och beta, ja, vad vet jag inte, för visserligen är det en grön ton över ångar och tun, men heller inte mera. Men det är deras hemlighet sedan tusen år att föda sig ute hela vintern. — Stora fårflöckar ströva omkring smutsiga och tovgiva på soliga ångar. . . Fisken kommer i våldiga stäm upp i fjordarna och in till kusterna, det är bara att passa på och taga den.

Vår Herre har gjort vad han kan för detta land, det är omöjligt att säga agnat. Men ändå är det missmod och tyngd över folket — världskrisen har inte gått spårslöst förbi Island heller. — På fiskelägena ligger våldiga packor saltad fisk från fjärra sommarer och stora pyramider av härlig fetsill som inte ännu fått köpare — i fryserierna trängas färskor på i tusentals och i magasin och lagerhus runt omkring i landet saltade ludar och ullsäckar — allt i väntan på köpare.

Skall man kunna fiska till sommaren? Eller salta något? Kan det löna sig att föda upp får i hundratusental, om man ingenting kan sälja? Kan man väga sig på att skaffa utländska gödningsämnen till sina marker, och skall man engagera dyr arbetskraft till fiske och höskörd?

I Altingshuset sitta landets systerstater (ja, man frestas ju att tviva på det först, när man ser och hör dem!) och söka leta en väg ut ur labrynten. Varje gång någon viktig fråga är före, äro tväne våldiga högtalare utställda på balkongen, och nedanför stå i tväga lysnare, vreda eller tillfredsställda allt efter politisk åskådning. Det har flera gånger behövdats oroligheter — här råder arbetslöshet och bodergeringen är ju ingalunda populär i huvudstaden. Men isländarna är av naturen fälig, och allt har gått lugnt och fridfullt. Kommunerna ha gjort ett par små försök, men de äro illa organiserade och fåtaliga, och sannolikt har ingen av dem prövat vare sig nöd eller verkligt förtryck; det verkar mest småpåk, som laka upp.

Höger och socialdemokrater tyckas stå eniga om att söka stora bodergeringen. Huvudsaklet tora vara regeringens ovarsamma handhavande av rikets finanser, man har t. ex. under 1930 överskriddt Alltingets beviljningar med många miljoner — det är detta menar man här (om med rätt eller orätt skall jag inte kunna säga) som mera än världskrisen är skuld till de dåliga tiderna. Men bondpartiet har absolut majoritet i Alltinget, även om deras röstetal inte på långt när upp till det i båda andra partierna förenade siffror, och endast en förändring av vallagarna kan råda bot på detta. Det förslag till ny valkretsindelnings, som nu föreligger, kommer helt visst att röna ett starkt motstånd från bönderna, som om det genomföres sannolikt komma att förlora flera mandat.

Importförbud, höjda tullar och sänkta löner äro de utvägar regeringens föreslår för att komma ut ur krisläget, det är ju

inte något speciellt originellt! Men hur skulle man veta bättre här än annorstädes.

Någon nöd råder inte, men många ha det knapp. Ingen anser sig ha råd att låta utföra några arbeten, rike och kommun allra minst. Importförbudet, som utfärdades redan i november för vissa artiklar, har först nu på allvar trätt i kraft. Följden är avskedanden i massvis av affärs- och kontorspersonal. — De statsanställda löner redan fört ganska skrala ha gått ned oroväckande, samtidigt som levnadsomkostnaderna stigit. Sämst ser ut för de egentliga folkskollärarna, som nu äro långt under svältgränsen med en månadslön av 188 kronor! Existensminimum för en arbetare är 300 kronor! Men det är här som annorstädes: Den in- ter har, av honom skall tagas även det han har.

Populärt heter det ju, att ingen är rik och ingen är fattig på Island, men denna världens goda är allt skäligen ojämnt fördelat här liksom annorstädes. Tager man sig en rond genom staden och ser de våldiga stenpalats, och flotta villor, som finnas här i oproportionerligt stort antal och ser så de bagkator, där arbetarklassen bor, så kan man frestas att hålla med om att även här är det kapitalismens som råder.

Det är fisk, sill, kött och ull, som skall betala alltsammans. Men hur många fiskar det inte till för att betala bara en enda av alla de eleganta pålskappar man möter här i Reykjavik, hur många sillar för en brokado, och hur många tunns fårköppar till ett enda palats!

Estrid Falberg Brekkan.

300,000 svenska namn på avrustningslistorna.

Svenska sektionen av Internationella Kvinnoförbundet för fred och frihet meddelar att dess massdeklaration för universell avrustning nu är avslutad och att Nämnsamlingenskommitténs protokoll och rikensskaper ha granskats och godkänts av därtill utsedda revisorer. Inalles 303,178 namn ha tecknats och som bidrag till arbetet ha på listorna inluffit 18,808 kr. och 74 öre, samt i gåvor 225:— kr. Genom iakttagande av yttersta sparsamhet har Nämnsamlingenskommittén lyckats i hög grad begränsa driftkostnaderna och möjliggjort ett betydande upplysningsarbete beträffande internationell nedrustning, genom anslag till kurser och genom utsändande av talare på turnéer eller ordnande av enstaka föredrag, varjämte under hösten 1931 ett belopp av 1,000 schw. fr. kunde sändas till förbundets styrelse i Genève att användas till stöd för det internationella nedrustningsarbetet. Den behållning som förelåg vid revisionen, 2,583:23 kr., har i samråd med revisorerna och andra för arbetet intresserade av förbundet anslagits som reseanslag till delegater som vid förbundets sjunde kongress i Grenoble i maj till det är, samt i Genève skola taga del i kvinnornas nedrustningskampanj.

Internationella Kvinnoförbundet för fred och frihet framför sitt varma tack till alla dem, som bidragit till det utmärkte resultatet, freds- och nykterhetsföreningar och andra ideella samsamlingar, arbetareorganisationer av olika slag såsom arbetarekommuner, klubbföreningar, verkstadsklubbar, kvinnoklubbar, samt enskilda män och kvinnor och icke minst till pressen.

Nordiska folkhögskolans i Genève 2:dra kurs öppnad.

Skolans 2:dra kurs öppnades lördagen den 16 april med en anslående högtidlighet i närvaro av Danmarks, Norges och Sveriges utrikesministrar och andra här bosatta eller tillfälligt besökande skandinav.

Detta är här kursen börjat något senare än i fjol och den lägenhet med trägård som utvalts är belägen invid Ariaraparken, där Nationernas förbunds nybyggnad ligger, således närmare Genève än fjolårets. Antalet kursdeltagare skulle i år blivit färre, men hur det var kunde Genevekommittén här ej motstå ansökningarna och denna kurs har blivit lika stor som den förra, d. v. s. 34. Dessutom äro i år 3 å 4 fasta lärare anställda. En dansk folkhögskoleman magister Rosenkjaer är kursens rektor. Ingen finsk deltagare hade kommit med och endast en kvinnlig deltagare från Sverige, manliga deltagare däremot som förut.

Genevekommitténs i Genève ordförande, dr. Lange, öppnade kursen och hans högresta personlighet ger otvivelaktigt en prägelse åt dessa kurser. Rektor Rosenkjaer började sitt föreläsningsschema i känslan av att en kurs som denna, ett intressant uppbyggingsarbete i en märkligt stor, kan man frestas att avundas oss att vi ha fått vara med om. Ordföranden i den danska ungdomens bildningsförbund sade att från att ha varit mycket skeptisk mot dessa kurser var han nu helt vunnin för dem.

En vindil kom och de fyra flaggorna fladdrade till salut — — — Därpå avslutades högtidligheten inomhus med kaffe och husayn.

Anna T. Nilsson.

CLARTÉ

Tidskrift för socialistisk kultur och politik. Utkommer med sex 32-sidiga nummer per år.

Om Clarté skriver: Gunnar Myrdal:

Vad som tilltalat mig i tidskriften Clarté är framför allt, att den inte nöjer sig med att bara referera och sammanfatta vad som redan stått i dagpressen. Sådana tidskrifter är nämligen det värsta av allt. Och jag grips inte av fasa över att de ofta ungdomliga skribenterna lägger i dagen en sådan oförskämhet, att de ibland trampar de världslok på tårna. Ty det är nödvändigt, om världen skall bli litet klokare.

Fabian Massimo:

Vi har saknat en motsvarighet till Dagens Krönika, sedan denna dog. Nu synes den på väg att återuppså i Clarté. Det vore väl, om den med Dagens Krönika som mönster i tillämpliga delar ville på politikens och litteraturs områden utveckla sig till att bli en fortsättning av denna. Dagens Krönika Pelle Staffs syns lyckligtvis vara återuppså i den för mig ökande, otomordentliga förtärlighet, som i majnumret i fjol skrev dioken om rationaliseringen och arbetslösheten. En vidare utveckling av dess stil i riktning mot den rapphet och koncentration av satserna, som utmärker The New Statesman and Nation är ofrånkomlig för att den skall kunna slå igenom i vår tid.

Bliv kommissionär!

Tillskriv Exp. av Clarté, Box 433, Stockholm. Begär provexemplar och kommissionärsvillkor! God provision och obegränsad reträtt.

Prenumerationspriser: helår 3:— kr., halvår 1:50 kr. Postgiro 2874.

kaffet man
enas om:
kooperativas
kaffe

Alin Waagner

Åderbråcksstrumpor

MAGGURDLAR
BRÅCKBAND

BARNVÅGAR
sällis och utbyrta.

31 Regeringsgatan 31

KIFA
KUNGL. HOVLIVERANTÖR

TIDEVARVET

REDAKTION:
Telefon N. 48 42. Mottagningstid 10-12.

EXPEDITION:
Telefon 182 43.
Kontors- och tidnings- 10-12 f. m., 1-4 p. m. Postgiro 15 44.

PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6:—, halvår kr. 3:—, kvartal kr. 1:50. Lösenummer 15 08.

ANNONSPRIS:
I text 25 öre per millimeter.

Stockholm 1932
Zetterlund & Thelander Boktryckeri-A.-B.